

vedat.bilgin@aksam.com.tr

Türkiye, sanayinin dinamikleriyle büyüyor

Geçtiğimiz günlerde **Istanbul Sanayi Odası**'nın açıkladığı **ISO 500**'le ilgili veriler, Türk sanayisinin en büyüklerinin ekonomideki sürükleyiciliğini ortaya koyduğu gibi elbette ki sorunlarını ve yapılması gerekenlere de ışık tutmaktaydı. Ekonomiyle ilgili önemli veri kaynağı niteliğini taşıyan bu çalışmanın medyada yeterince üzerinde durulmaması, etraflıca analiz edilmemesi birçok şeyin gözden kaçmasına yol açacaktır.

"Siz bakmayın döviz fiyatlarındaki dalgalanma üzerinden yapılan spekülasyonlara, ekonominin seyrini belirleyen yer reel üretim yapısıdır, orada dengeler devam ediyor ve büyüme oranında yükseliyorsa ekonomi gelişmeye devam edecektir. Elbette 24 Haziran seçimleri öncesi oluşturulmak istenen negatif atmosferin bertaraf edilmesi için döviz fiyatlarındaki dalgalanmalara karşı da dikkatli olunup müdahalelerin zamanlamasının iyi yapılması gerekir ki bu zamanlama meselesi daha düşük maliyetlerle elde edilebilecek neticelerde maliyet artışına yol açılmamasının önüne geçecektir. Burada dövizle yönelik daha düşük miktarlarla veya faizde çok küçük bir oranla yapılabilecek müdahale imkânlarının maliyetinin zamanlama yüzünden artmasına müsaade etmemek, bu hassasiyeti korumak gerektiğini vurgulamak gerekir."

SANAYİ BÜYÜYOR

Dikkat edilirse dövizdeki hareketlilik üzerinden, bütünüyle ekonomide estirimeye çalışılan negatif rüzgârın etkisi yaygınlaştırmak ve buradan **'yapay bir kriz beklentisi'** üretmek istenmektedir. Amaç bellidir: Dışarda Türkiye'ye yönelen yabancı yatırımcıları ürktürmek, içeride ise güven kaybına sebep olarak yatırımcıların kararlarını etelemesini sağlamak, tedirginlik oluşturup, büyümeyi engellemeye çalışmak.

"Türk ekonomisi üretim yapısı itibarıyla, döviz fiyatlarındaki dalgalanma üzerinden krize sokulabilecek bir kırılganlıktan yapısal olarak uzaklaşmıştır. İki binli yılların başında yaşanan krizler de daha önceliklerde olduğu gibi döviz ekonomide her şeydir, çünkü ekonominin döviz üretme kaynakları neredeyse yok düzeyindedir; ciddi bir ihracat sorunu vardır ve ülke geleneksel ürünler dışında dışarıya mal veya hizmet satma kabiliyetinden mahrumdur. Bu bakımdan dövizdeki hareketlilik kısa sürede ekonominin üretim ihtiyacı için zorunluluk duyduğu malları ithal edemez hale gelmesine yol açmakta üretimi durma noktasına getirmektedir."

Günümüzde hâlâ devam eden **'döviz fiyatları artıyorsa bu bir kriz işaretidir'** anlayışına o eski sorunun yapının zihinsel tortusudur. Oysa bugün ülke ekonomisinin birincisi, ihracatı yaklaşık 160 milyar dolar civarında bir döviz üretmektedir; bu eğilim artmaya devam ettiği gibi turizm başta olmak üzere, dış hizmet ve yatırım faaliyetleri gibi yeni döviz kazandıran iktisadi unsurların gücü artmaya devam etmektedir.

İLERİ TEKNOLOJİYE GEÇMEK

Türk sanayisinin üretim yapısını yansıtan **ISO 500** verilerine bakıldığında dikkat çeken husus, ilk büyük beş yüz şirketin cirolarının % 33 oranında artış göstermesidir. 2016 yılında şirketlerin gerçekleştirdiği üretimden satış rakamı 490 milyar TL iken bu rakam 2017 de %33.2 artışla 653 milyar TL ye çıkmış olmasındır.

"Bunun anlamı açıktır, Türkiye'nin sanayisinin üretim gücündeki dinamizm artarak devam etmektedir. Sanayi üretiminin sadece iç taleple değil dış talebe bağlı olarak yükselmesi ISO 500'de geçtiğimiz 13 yılın en yüksek büyüme oranına ulaşılmasını sağlamıştır."

Sorun yok mu? Elbette veriler ayrıntılı inceleme sırasında dikkat çeken husus sanayinin yarattığı toplam katma değerde düşük ve orta-düşük teknolojilerin payı oldukça yüksekken, orta-yüksek teknoloji sanayinin payının %20,2 olmasıdır. Yüksek teknoloji yoğunluklu sanayinin katma değer içindeki payı ise % 3,6 kadardır ki bu sanayideki esas sorunu ortaya koymaktadır. Bugün sanayi bu yapısal dönüşümü sağlayarak büyümeye de süreklilik kazandıracaktır.

Arabuluculuk işe yaradı dava sayısı 4'te 3 azaldı

SERCAN AKINCI - İSTANBUL

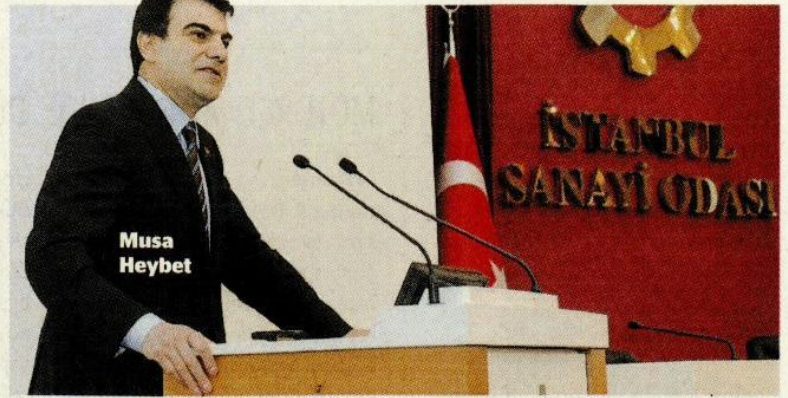
Arabuluculuk sistemi iş mahkemelerinin üstündeki yükü ciddi anlamda azalttı. 1 Ocak itibarıyla arabuluculuk sisteminin işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda dava şartı olmasının ardından iş davaları sayısı 4'te 3 azaldı. Adalet Bakanlığı Arabuluculuk Daire Başkanı Hakan Öztatar'ın verdiği bilgilere göre geçen yıl ilk 6 ayda iş mahkemelerinde açılan dava sayısı 105 bin ikon bu yıl bu sayı 24 bin 620 oldu.

İstanbul Sanayi Odası (İSO), arabuluculuk sistemini düzenlediği seminerde tanıttı. "Hukuki Uyuşmazlıklarda Arabuluculuk Sistemi" seminerinde, iş davalarının en yaygın çözüm yönteminin uygulanmasına yönelik detaylı bilgiler oda üyesi sanayicilere aktarıldı. İSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı **İrfan Özhamaratlı**'nın ev sahipliğinde Adalet Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı **Musa Heybet** ve Arabuluculuk Daire Başkanı **Hakan Öztatar**'ın katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda, 1 Ocak'ta hizmete giren İSO Arabuluculuk Merkezinin tanıtımı da gerçekleştirildi.

İlk altı ayda iş mahkemelerindeki dava sayısı 4'te 3 azaldı. Geçen yıl ilk 6 ayda 105 bin dava açılırken, bu yıl açılan dava sayısı arabuluculuk sisteminin de zorunlu olması nedeniyle 24 bin 620 oldu.

İki taraf da süreçten memnun ayrılıyor

Toplantının açılış konuşmasını yapan İSO Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı **İrfan Özhamaratlı**, arabuluculuk sürecinin 1 Ocak 2018 tarihi itibarıyla işçi veya işveren alacağı ve tazminatı ile işe iade talebiyle açılan davalarda dava şartı haline geldiğini hatırlata-

rak "Yılbaşından bu yana binlerce uyuşmazlığın bu yolla çözüldüğünü ve dava açılma sayılarının oldukça düştüğünü biliyoruz" dedi.

Konuşmasında iş davalarının yanında ticari uyuşmazlıklar, marka patent, alacak, belediye uyuşmazlıkları gibi özel hukuka dair tüm konular için de son derece etkili ve etkin bir mekanizma olan

arabuluculuk yönteminin avantajlarını da aktaran Özhamaratlı şunları söyledi: "Arabuluculuk yöntemini tercih ettiğinizde dava boyunca yapmak zorunda kalacağınız bilirkişi ücreti, keşif harcı, posta giderleri gibi tüm masraflardan tasarruf etmiş olursunuz. Arabuluculuk süreci mahkemeye göre daha kısa sürer, gizlilik esastır. Sonuç, tarafların kontrolindedir. Mevcut hukuki durumun değil, tarafların menfaatlerinin korunmasını amaçlar. Karşı tarafla aranızda hukuki bir uyuşmazlık çıktıktan sonra, mahkemede dava açmadan veya tahkime başvurmadan önce arabulucuya gidebileceğiniz gibi, mahkemede dava açtıktan sonra da arabulucuya gidebilirsiniz."

İSO ARABULUCULUK MERKEZİ HERKESİ UZLAŞTIRDI

İSO bünyesinde de yılbaşından bu yana hizmet veren Arabuluculuk Merkezinin uzlaşma yolunda önemli başarılar elde ettiğini vurgulayan İSO Başkan Yardımcısı **İrfan Özhamaratlı** "Üye sanayicilerimize her zaman en iyi hizmeti sunmak hedefiyle yılbaşından bu yana oda bünyesinde Arabuluculuk Merkezini kurduk ve faaliyete geçirdik. İş dünyamızı ilgilendiren tüm konularda uzmanlık eğitimi almış değerli arabulucular barındıran merkezimizden bugüne dek tüm taraflar uzlaşarak ayrıldı" ifadelerini kullandı.

YÜKSEK TEKNOLOJİ YOĞUNLUKLU BÜYÜK ŞİRKET SAYISI 10 YIL ÖNCEKİNİN YARISI DÜZEYİNDE

Türkiye'nin yüksek katma değerli üretime yönelme iddiası ve bu kapsamda verilen desteklere rağmen, son 10 yılda yüksek teknolojlili ürün üreten sanayi şirketlerinin sayısında düşüş yönlü bir seyir izleniyor. **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** araştırmasına göre, 2017 yılında 500 Büyük Sanayi Kuruluşu arasında yüksek teknoloji ürünü üreten 12 firma yer aldı. Bunların 5'ini ilaç, 4'ünü elektronik, üçünü ise savunma sanayi şirketleri oluşturdu. 2009 yılında en büyük 500 sanayi kuruluşu

içinde 26 şirket yer almıştı. Bu tarihten itibaren ise firma sayısında yaşanan ciddi düşüş dikkat çekiyor. Yüksek teknolojlili üretim gerçekleştiren şirket sayısındaki gerileme esas olarak, Türkiye'de faaliyet gösteren ilaç firması sayısının, birleşme ve satın almalar paralelinde azalmasından kaynaklandı. Nitekim 2008 yılında ilk 500 listesine 15 ilaç firması girmişken, bu sayı 2015 yılında 5'e indi ve izleyen iki yılda da firma sayısı değişmedi. Bu gruptaki şirketlerin üretimden satışlarının 500 şirket

toplamı içindeki payı ise 2008'de yüzde 4,44 seviyesinden iken, 2017 yılında yüzde 3,08'e geriledi. Firma sayısındaki azalmaya rağmen, üretimin niteliği bakımından bu grupta yer alan şirketlerin yarattığı katma değer 500 büyük şirket içinde yüzde 3,5-4 arasında bulunan payında ise önemli bir değişiklik gözlenmiyor. Diğer bir ifadeyle yüksek teknoloji yoğunluklu şirket sayısının azalmasına bağlı potansiyel kayıpların, mevcut şirketlerin katma değerde sağladıkları artışla telafi edildiği görülüyor.

İSO 500'de teknoloji yoğunluklu şirket sayısı

İŞ DÜNYASINDA BÜYÜK UZLAŞMA

EKONOMİ SERVİSİ

İstanbul Sanayi Odası (İSO), iş anlaşmazlıklarını hızlı, ekonomik ve tarafsız bir şekilde çözüme kavuşturan arabuluculuk sistemini, düzenlediği seminerde tanıttı.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Irfan Özhamaratlı, iş anlaşmazlıklarını hızlı, ekonomik ve tarafsız bir şekilde çözüme kavuşturan arabuluculuk sisteminden sanayi sektörünün yararlanmaya başladığına dikkat çekerek, "1 Ocak tarihinden itibaren hizmet vermeye başlayan **İSO Arabuluculuk Merkezi**'ne bugüne dek başvuran tüm taraflar uzlaşarak ayrıldı" dedi.

Adalet Bakanlığı Arabuluculuk Daire Başkanı Hakan Öztatar da, "Türkiye'de 1 Ocak-1 Haziran tarihleri arasında iş mahkemelerinde açılan dava sayısı 24 bin 620 oldu. Geçen yıl aynı dönemde açılan dava sayısı 105 bin idi. Arabuluculuk sistemi sayesinde sonuç ümit verici" diye konuştu.

İlk 500 sanayi kuruluşu içerisinde altı kooperatif

HABER MERKEZİ - Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu içerisinde altı kooperatifin yer aldığını açıkladı. Bakanlıktan yapılan yazılı açıklamada kooperatiflerin ülkelerin ekonomik ve sosyal kalkınmasına önemli katkılar sağlayan kuruluşlar olduğu belirtilerek "Ülkemizde de köklü tarihiyle oldukça önemli bir yere sahip olan kooperatifçilik, bugün 7 milyondan fazla insanımızın gönüllü olarak katıldığı bir ekonomik girişim modeli olmayı başarmıştır. Kooperatiflerin, Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu içinde yer alabilmeleri ayrı bir önem taşımaktadır" denildi.

Bakanlıktan yapılan açıklamanın devamında ise şu ifadelere yer verildi:

"Bakanlığımız görev alanı içerisindeki kooperatif türlerinden biri olan Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri, üreticilerin güçlerini birleştirerek bir araya geldiği, ürün arz zincirinde birbirlerini desteklediği ve bu sayede rekabet ve pazarlık gücü kazandığı kuruluşlardır. Bu kooperatifler, üreticiyi üretim ve pazarlama sürecinde yalnız bırakmazken üretimin devamlılığını sağlamak konusunda da üretici için güven teşkil eder. Bugün ülkemizde faal 13 tarım satış kooperatifleri birliği ve 306 tarım satış kooperatifi, Türkiye'nin 51 ilinde 325 bin civarında üretici ortağına hizmet götürerek önemli bir görev üstlenmiş bulunmaktadır.

Istanbul Sanayi Odasının açıkladığı ilk 500 büyük sanayi kuruluşu içinde Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği (Trakyabirlik), 2017 yılında 113. sırada yer almıştır. Bir başka kooperatif üretici kuruluşu olan Pancar Ekicileri Kooperatifleri Birliği (Pankobirlik) iştiraki Konya Şeker 43. sırada, Kayseri Şeker 99. sırada ve Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Birliği iştiraki Gübretaş 226. sırada, Tarım Kredi Yem Sanayi ise 153. sırada yer almaktadır."

ISO 500'ün düşündürdükleri

Stanbul Sanayi Odası'nın (ISO) aralıksız olarak 1968 yılından bu yana devam ettirdiği ve bu sene 50. yılını kutladığı Türkiye'nin en büyük 500 en büyük 500 sanayi kuruluşunu analiz eden araştırmasının 2017 yılı sonuçları geçen hafta içerisinde açıklandı. Araştırma reel ekonominin mevcut durumunu göstermesi bakımından son derece önemli. Ayrıca araştırma neticesinde ortaya çıkan sonuçlara göre reel ekonominin sorunlarını da izlemek mümkün. Sonuçları kısaca özetledikten sonra bizim için düşündürücü olan konulara kısaca değinelim.

ISO 500'deki sanayi işletmelerinin üretimden satışları 2017 yılında yüzde 33,2 artışla 490 milyar TL'den 653 milyar TL'ye çıkarak yüksek bir büyüme performansı göstermiş. Rakamları incelediğimizde son üç yıldır devam eden zayıf büyümenin 2017 yılında yüzde 19'luk bir artış göstermesi Türkiye'nin 2017 yılındaki büyüme rakamlarını destekler nitelikte. Bu aynı zamanda **ISO 500**'ün son 13 yıldaki en büyük artış rakamını ifade ediyor.

ISO 500'deki sanayi işletmelerinin ihracatında da önemli bir artış var. 2017 yılında ihracattaki artış bir önceki yıla göre yüzde 17 artarak 64,5 milyar dolara yükselmiş durumda. Bu rakam şu açıdan çok önemli; ilk 500'deki sanayi işletmelerimizin ihracat performansı Türkiye ortalamasının üzerinde. Ayrıca **ISO 500**'deki işletmeler Türkiye'nin toplam ihracatının yüzde 41,1'ini gerçekleştirmişler.

FINANSMAN GIDERLERİ ARTMIŞ

Bu köşeyi takip edenler, finansman maliyetlerinin işletmelere ve ekonomiye etkileri konusuna sürekli dikkat çektiğimi hatırlayacaklardır. İşte **ISO 500** 2017 sonuçları da bu konunun ne kadar önemli olduğunu bir kez daha vurgulamış oldu. **ISO 500** sonuçlarına göre; kârlılığın temel belirleyici unsuru olarak karşımıza çıkan finansman giderleri yüzde 21,3 artış göstererek 35,2 milyar TL seviyesinde gerçekleşmiş. 2017 yılındaki faaliyet kârının 70 milyar TL olduğu bir dönemde **faaliyet kârının yarısı finansman giderine gitmiş** oluyor. Öte yandan her ne kadar **ISO 500**'ün mali borçlarındaki artış hız kesmiş gibi görünse de kısa vadeli mali borçların toplam borçlar içindeki payı yüzde 37,8'den yüzde 41,9'a yükselmiş. Bu durum işletmelerin bilanço yapılarını olumsuz etkiliyor.

KALKINMA BANKACILIĞI VE KREDİ GARANTİ FONU

ISO 500'ün 2017 yılı sonuçlarını açıklarken **ISO**

Başkanı Erdal Bahçıvan'in gözden kaçtığına düşündüğüm çok önemli açıklamalarını hatırlatmakta fayda var.

Bahçıvan, sanayi işletmelerinin finansal sıkıntılarının giderilmesi açısından iki önemli konuyu gündeme getirdi. Birincisi **ISO** olarak öncülük etmek istedikleri yeni bir kalkınma bankacılığı. İkincisi de Kredi Garanti Fonu (KGF). Şüphesiz **ISO 500**'ün

2017 yılındaki performansının en önemli belirleyicilerinden birisi KGF. KGF, bankaların uyguladığı "**yüksek faiz, kısa vade ve yüksek teminat**" politikası yüzünden nefes darlığı çeken işletmelere nefes aldırarak bir mekanizma olarak sadece Türkiye'de değil dünyada da dikkat çeken bir yapı haline geldi. Özellikle işletmelerin ellerindeki varlıkların değerlerinin çok çok altında teminat kabul edilerek yapılan kredilendirme açısından KGF mekanizması büyük önem taşıyor.

Size **ISO 500**'le beraber açıklanmayan bir bilgi vereyim. 2017 yılında **ISO 500**'e giren 128 işletme yaklaşık 9 milyar TL KGF kefaleti almış. KGF'nin vadeleri uzatan ve faiz oranlarını düşüren bir mekanizma olduğunu defalarca anlatmıştım. **ISO 500** verileri de gösteriyor ki KGF sadece KOBİ'lerin değil tüm işletmelerin finansmana erişiminde faydalı oluyor.

Benim dikkati mi çeken bir diğer önemli konu da "**yeni bir kalkınma bankacılığı**" önerisi. Türkiye'nin tam da ihtiyacı olan yeni kurumsal yapı; üretimi, istihdamı ve yatırımı hedefleyen, işletmelere iyi koşullarda düşük faizli, uzun vadeli ve mal varlığı teminatı yerine potansiyelini önceleyerek kredi sağlayacak bir kalkınma bankacılığıdır. Mevcut bankacılık sisteminin politikaları ve işleyişinin getirdiği sıkıntıların işletmeler üzerinde oluşturduğu baskının ortadan kaldırılması ve işletmelerin ihtiyaç duyduğu finans, daha kolay ve daha ucuz erişimi anlamına gelecek bu önerinin mutlaka değerlendirilmesi gerekiyor.

Bir kez daha hatırlatalım, reel üretim ile ilgili olmayan her türlü finansal enstrüman yıkıcı etki bırakır. Yıkıcı olan her şey de toplumsal barışı ve sosyal adaleti bozar, eşitsizlikleri artırır. Bu bakımdan Türkiye'nin paraya para kazandıran sisteme alternatif olarak, paranın üretime ve istihdama dönüştüğü, yatırım ve kalkınma bankacılığını önceleyen politikaları bir an önce hayata geçirmesi gerekir. Gerçek yapısal reform, konvansiyonel bankaların payının azaldığı, yatırım bankalarının payının arttığı bir ortamın sağlanmasıdır.

LEVENT YILMAZ

levent.yilmaz@yensafak.com.tr